

GELİŞİM

- GELİŞİM VE GELİŞİM DÖNEMLERİ
- GELİŞİMİ ETKİLEYEN TEMEL FAKTÖRLER
- GELİŞİM İLKELERİ
- GELİŞİM DÖNEMLERİ
- GELİŞİM GÖREVLERİ
- GELİŞİM ALANLARI

GELİŞİM DÖNEMLERİ

Gelişim doğumdan ölüme kadar süren yaşam dönemi içerisinde kişide büyüme olgunlaşma ve öğrenme sonucu meydana gelen düzenli değişimleri kapsar.

Büyüme yaşı bağı olarak gözlenen olgunlaşma, büyüme süreci içinde kalıtsal faktörlerin etkisiyle biyolojik boyut da meydana gelen gözlenebilir nitelikte değişimlerdir. Çocuklar iki ayak üzerinde durma olgunluğuna geldikten sonra yürüyebilirler. Gelişimin gerçekleşmesi için öğrenme sürecinin de olması gerekir.

Belli bir olgunluk düzeyine erişmiş olan çocuğun yeni bir davranış kazanabilmesi için çevrenin desteği önemlidir. Bireyin yaşı, olgunluk düzeyi, motivasyonu, yeni bir öğrenme ortamında çok etkilidir. Önceden sahip olunan özellikler hazır bulunuştuk durumunu belirler. Kritik dönem, bireylerin yaş değişkenine göre belli becerileri kazanma, öğrenme konusunda avantajlı olduğu bir dönemdir.

Kalıtım gelişimin çeşitli alanlarında etkilidir. Doğum öncesi ve sonrası gelişimi etkileyen çevre faktörleri kalıtımla gelen özelliklerin belirgin hale gelmesini sağlar. Gelişim kalıtım ve çevrenin etkisi ile gerçekleşir. İç salgı bezlerinin ve hormonların salgılanması kişinin büyümesini, fiziksel gelişimini sağlar. Gelişimi doğrudan veya dolaylı olarak etkileyebilecek çevre faktörleri hastalık beslenme, stres, kültür, sosyal grup ve kurumlardır. Bu nedenle kişiler arasında bireysel ayrılıklar vardır.

GELİŞİMİ ETKİLEYEN TEMEL FAKTÖRLER

İnsan gelişimi kalıtım ve çevrenin etkileşimi sonucu gerçekleşmektedir. Genotip ve fenotip kavramları canlının kalıtımsal yapısını oluşturur. Genetik donanımın içerisinde var olan özelliklerden (genotip) bireyin gelişim alanlarına yansıyanlarda (fenotip) belirleyici olan çevredir. Organizmanın fiziksel yapısı, zeka durumu genotip tarafından belirlenirken, çevre etkileri de fenotipi etkiler.

Gelişim doğrudan veya dolaylı olarak etkileyebilecek olan çevre faktörleri, hastalıklar, kimyasallar ve çevre kirliliği beslenme, stres, içinde yaşadığı kültür, girdiği sosyal grup ve kurumlar, olarak özetlenebilir.

GELİŞİM İLKELERİ

1- Gelişim kalıtım ve çevrenin etkileşimi ile gerçekleşir.

Bireyin sahip olduğu özellikler, genlerin belirlediği sınırlar içinde çevreyle etkileşim içinde biçimlenir.

Örnek: Kalıtım yolu ile gelen resim yeteneğinin çevreden destek aldığında, gelişerek ortaya çıkması

2- Gelişim sürekli bir oluşumdur ve aşamalar halinde gerçekleşir.

Gelişimdeki aşamaların her biri bir önceki aşamayı temel alır, sonraki aşamaya zemin teşkil eder.

Örnek: Okula hazırlık becerileri kazanılmadan ilk öğretime başlanılmaması

3- Gelişim, bütünlük içerisinde gerçekleşir.

Gelişim fiziksel, zihinsel, sosyal gelişim olarak bir bütündür, bir alandaki değişim, gelişim,diğlerini etkiler.

Örnek: Drama etkinliğinde başarılı bir öğrencinin kendine güveni artacağından girişken davranışlarının çoğalması

4- Gelişimin kendine özgü yönelimleri vardır.

Gelişim baştan ayağa;

Doğum Öncesi

Önce baş

Sonra kol

Sonra bacaklar

İçten Dışa:

Önce bacaklar

Sonra ayaklar

Sonra parmaklar kontrol edilir.

Genelden Özele;

Önce kollar uzatılır

Sonra avuçlayarak yakalama

Sonra parmakları kullanabilme

Doğum Sonrası

Başını kaldırır

Oturur

Ayağa kalkar yürür

Büyük kas hareketleri

Küçük kas hareketleri

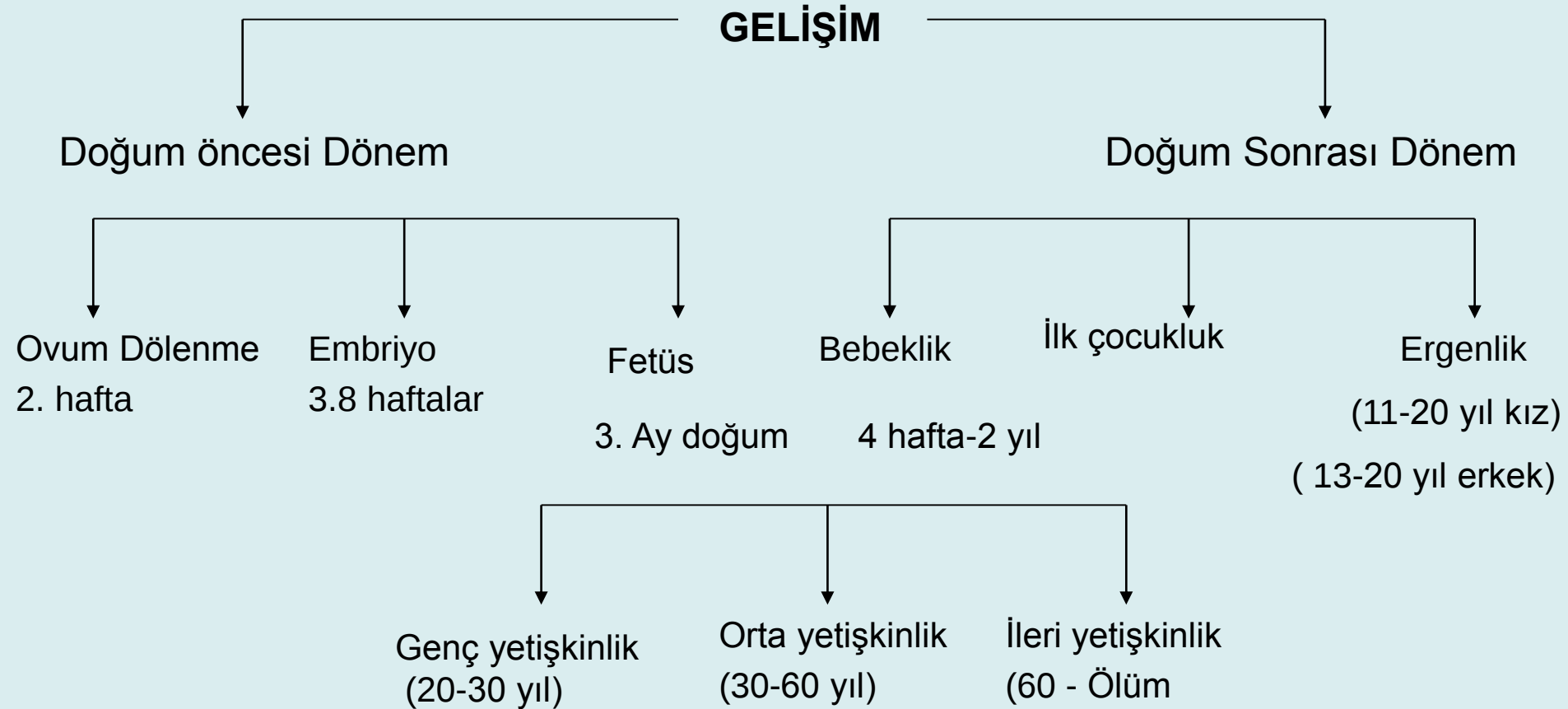
5-Gelişim ardışık ve düzenli bir ilerleme ile olur.

Gelişimin bütün alanlarında ilerlemeler belli bir sıra içerisinde düzenli bir ilerleme ile olur

Örnek: Dil gelişimi içerisinde çocukların ana dilini öğrenebilmeleri için önce ses çıkarma davranışında bulunmaları.

GELİŞİM DÖNEMLERİ

Gelişim sürecinin iyi anlaşılabilmesi için insanın belirli yaşlarda belirli becerilerin odaklandığı dönemler halinde incelenmesi gerekmektedir. Her gelişim döneminde kazanılması gereken beceriler, özellikler ve davranışlar bulunmaktadır. Dönemler kavramını, Robert Havighurst geliştirmiştir.

1. Doğum Öncesi Dönem

Döllenmeden, doğuma kadar olan zaman esnasındaki tüm değişimleri içermektedir. (9 ay) Bu dönemde fiziksel gelişim yoğundur. Döllenmiş yumurta ile başlayan bu (ovum) embriyo ve fetüs dönemleri ile devam ederek, doğum ile sonuçlanır.

2. Doğum Sonrası dönem

Bebeklik: Doğumdan başlayıp iki yaşına kadar sürmektedir. Bu dönemde büyüme ve gelişme hızlıdır. Bebek avucuna konan nesneyi yakalar, ağlar, kollarını ve bacaklarını uzatır, refleksler ön plandadır. Yetişkinlere bağımlıdır. Ana dilini ve sembolik düşünceyi kazanır.

İlk Çocukluk: İki yaş civarında başlayıp okul yıllarına kadar sürer. Yetişkinlere bağımlılığı bebeklik dönemine göre azalmıştır. Oyun grupları önemlidir. Taklit fiziksel sosyal bağlılık, ilgi çekme, rekabet, işbirliği gibi sosyal tepkiler gelişir.

3. Son Çocukluk

İlköğretim yıllarının 1. kademesini kapsar. Bu yıllarda eğitim öğretim etkinlikleri ön plandadır. Duyu organlarıyla algıladığı durumlar içerisinde düşünerek, kendini ifade edebilir. Sosyalleşme ve başarı isteği ön plandadır.

4.Ergenlik

Kızlarda 11, erkeklerde 13 yaş civarında başlar 20 yaşlarına kadar sürer.

Fiziksel büyümedeki değişikliklere paralel olarak bilişsel alanda da önemli değişimler olur. Düşünceleri ile ideallerine ulaşacağına inanır. Duyguları değişkendir. Çalkantılı bir dönem olduğundan rehberlik yapmanın önemli olduğu bir çağdır.

5. Genç Yetişkinlik

Ergenliğin sona ermesiyle otuzlu yaşların ortalarına kadar devam eden bir dönemdir. Kişi bu dönemde ekonomik güvenliğini elde eder kendi ailesini kurar. Mesleğinde ilerlemeler yaptığı aktif bir dönemdir.

6. Orta Yetişkinlik

Otuzlu yılların ortasından Altmış'lı yaşların ortasına kadar olan süreyi kapsar. Birey daha önce yaşadığı dönemler içerisinde kazandıklarını bu dönemde bütünleştirir. Mesleğinde en son noktaya ulaşır.Yeni bir dönem olan emekliliğe hazırlanır.

7. İleri Yetişkinlik

Altmışlı yıllarda başlayıp ölüme kadar süren bir yaşam dönemidir. Bireyin iş yaşamı sonlanmıştır.Yalnızlık, hastalık, umutsuzluk duygularının yaşandığı bu dönemde ego bütünlüğü sağlanır. Bu durumun gerçekleşmemesi halinde çaresizlik ve ölüm korkuları yaşanır.

GELİŞİM GÖREVLERİ

Bireyin gerçekleştirilmesi beklenen gelişim görevleri yaşam dönemleri açısından ele alınmaktadır. Büyüme, olgunlaşma, çevre, bireyin kişilik özellikleri, gelişim görevlerini etkiler. Örneğin, meslek seçimi, ergenlik döneminde önemli gelişim görevlerinden biridir.

Bebeklik

- Çevre koşullarına uyum
- Solunum sisteminin düzene girmesi
- Katı yiyecekleri çiğneme ve yutma
- Uyku saatinin düzene girmesi
- Dönemin sonlarında kontrollü tuvalet eğitiminin sağlanması
- Dönemin sonlarında yürüme davranışının gerçekleşmesi

İlk Çocukluk

- El ve göz koordinasyonu
- Konuşmanın anlaşılır hale gelmesi
- Kendi kendine yemek yiyebilme, giyinme davranışının kazanılması
- Cinsiyet farklılıklarını öğrenebilme
- Başkaları ile iletişim kurma becerisi

Son Çocukluk

- Akranları ile olumlu etkileşim
- Temel okul becerilerini kazanma (Okuma-yazma)
- Cinsiyet rollerinin kazanılması
- Değer ve vicdan anlayışı gelişimi
- Kişisel bağımsızlığın Oluşumu

Ergenlik

- Bedensel özellikleri kabul edip, etkili biçimde kullanma
- Aile içinde duygusal bağımsızlığı kazanma
- Meslek seçimi
- Toplumsal rolleri gerçekleştirme
- Evlilik ve aile yaşamına hazırlanma
- Değerlerin oluşumu ve ahlak sisteminin gelişimi
- Değerlere uygun davranışları gerçekleştirme

Genç Yetişkinlik

- Eş seçimi
- Aile kurma, sorumluluğu üstlenme
- Çocuk yetiştirme
- Ev yönetimini üstlenebilme
- Meslek kariyerini geliştirme
- Vatandaş olarak sorumluluk alma
- Toplum içinde uyumlu bir sosyal gruba katılma

Orta Yetişkinlik

- Yetişkinlere özgü toplumsal sorumlulukları üstlenme
- Ekonomik yönden düzen kurma
- Ergenlere rehberlik etme
- Eşiyle bütünleşmiş kişi olarak yaşamı sürdürme
- Orta yaş grubu fizyolojik değişimlerini kabul etme
- Kendi ana babalarına karşı ebeveyn rolü üstlenme

İleri Yetişkinlik

- Azalmış olan bilişsel güç ve sağlık sorunlarına uyum sağlama
- Emekliliğe uyum
- Eşin ölümünü kabullenme
- Akranlarla olumlu etkileşim
- Toplumsal sorumlulukları ve vatandaşlık görevlerini yerine getirme
- Döneme özgü daha doyurucu yaşam koşulları oluşturabilme

GELİŞİM ALANLARI

Gelişim alanları

Gelişim bir bütündür. Gelişimin her bir alanı (Bilişsel, fiziksel, psiko-sosyal) diğer alanla ilişkilidir. Alanlardan birini diğerinden ayırmak mümkün değildir.

Örnek: Fiziksel gelişimi geri olan bir ergen sosyal ilişkilerinde zayıf olacaktır. Gelişim, araştırma ve gözlem amacıyla üç temel alanda incelenir. Bireyin zihinsel yapısında meydana gelen değişimler, duygularını, iletişimini, motivasyonunu etkilemektedir. Gelişim, bilişsel, fiziksel, psiko-sosyal gelişim olarak bütünlük gösterir.